

Articol apărut în suplimentul aldine-România liberă, 12 august 2000, și în
Mediocritate și Excelență- o radiografie a științei și învățământului din România,
Vol 1, pag. 42, Editura Albatros București, 2002, 338 pag

Calitatea în învățământul românesc

Petre T. Frangopol

În secolul 15, Europa avea aproximativ 50 de universități al căror prestigiu și influență au produs o revoluție de proporții: tipărirea Bibliei la Mainz în Germania în 1455 de către Gutenberg. Începând din acel moment, prin universitățile ei, Europa a devenit liderul lumii civilizate în cercetare, studiu și progres, leagăn al artelor, științei și tehnicii.

După cel de al doilea război mondial, SUA s-a impus ca o superputere mondială militară, științifică și economică, situație care a condus -ca o contrapondere- la crearea Uniunii Europene (UE). Astăzi ca și în trecut, Europa de Vest, prin UE își crează societatea informațională a mileniului 3 adaptată inevitabilei globalizări a economiei, bazându-se în primul rând pe imaginația creatoare a elitei sale intelectuale generate de universitățile ei. Globalizarea forțează UE, care dorește să redevină liderul lumii prin dezvoltarea și prosperitatea ei continuă, să creeze condiții favorabile acestei noi competiții, printre altele, investiții, diminuarea fiscalității și a aparatului de stat, transparența și nu în ultimul rând o reformare a învățământului. Strategia dezvoltării durabile a oricărei națiuni în UE în secolul 21 înlocuiește valoarea materială cu valoarea cunoașterii.

Deja, acum în anul 2000, se elaborează o reformă a învățământului în țările UE adaptată provocărilor noului mileniu, când timpul de lucru va include obligatoriu și o parte a formației căpătate în *cadru universității* care să poată fi raportat la actul producției. Astfel, se preconizează ca liceele să aibe în toate țările același număr de ani (încă neprecizat) și nu va fi simplu, de exemplu pentru Germania, să reducă numărul anilor de învățământ preuniversitar, care în prezent însumează 13. De asemenea, în universități, licențele vor fi acordate după numai 3 ani de zile, accentul studiilor punându-se pe cele post-universitare: masterat (1-2 ani), doctorat (3-5 ani), post-doctorat (1-3 ani), specializări, care au cunoscut după 1950 o dezvoltare de un înalt nivel academic în SUA și Japonia. Consecința firească a urmat: aceste două superputeri tehnologice, care au pus strategia de dezvoltare a *învățământului de calitate* și a științei pe prim-planul activității politice și sociale a țărilor lor, sunt astăzi, în ordine, pe primele două locuri în top-ul dezvoltării mondiale aproape în toate domeniile.

Invitată să adere în 12 decembrie 1999 la UE, România a încheiat nu de mult, în două luni, negocierile primelor cinci dosare (din cele 31 necesare pentru aderare), printre ele știința și învățământul, care în fapt astăzi au ajuns în pragul colapsului. UE ne obligă astfel să legiferăm cât trebuie să cheltuim și cum să armonizăm aceste dosare cu legislația și dezvoltarea comunitară impunându-ne să acceptăm și să înțelegem că sunt domenii prioritare ale unei dezvoltări durabile normale a unei economii naționale.

Dar, întrebarea cea mare pe care societatea de astăzi și de mâine a UE o pune deja României (v. Bogdan Chireac, Izolarea României ?, Adevărul, 9 iunie 2000, pag. 1) este dacă țara noastră, prin clasa ei politică în primul rând, are capacitatea *reală* să se lanseze în sfera civilizației înalte – care înseamnă societatea mileniului 3 ! Un recent reportaj al BBC World Service compară ieșirea noastră din feudalism în secolul 19 cu sărăcia și moravurile comportamentale incredibile care se întâlnesc astăzi în societatea românească, atât în mediul rural cât și în cel urban.

România a fost “surprinsă” la sfârșit de mileniu 2 în afara colectivității țărilor avansate sau a acelor deja intrate în sfera așa numitelor piețe emergente (Grecia, Turcia, Slovenia,

Ungaria, Cehia, Polonia, ș.a.) care au un produs intern brut –PIB- între circa 5000-12000 USD/per capita. Țările enumerate și-au depășit înapoierea datorită unei economii în continuă dezvoltare, capabilă să micșoreze distanța ce le separă de țările avansate (care au un PIB până la 30000 USD/per capita). Aceste țări, cu o economie în creștere continuă, reprezintă o clară depășire a statutului de stat minor și periferic pe care îl atribuie indicii ce definesc înapoierea sau cvasi-stagnarea economică, cum este cazul României (PIB cca. 1500 USD/per capita), care ne situează pe ultimul sau penultimul loc din Europa în mai toate clasamentele factorilor care definesc civilizația secolului 21.

Civilizația este definită în primul rând prin așa-numitul “living standard” (nivel de trai, care include mulți indici cum ar fi apă curentă, baie, drumuri, TV, telefon, automobil, consum zilnic de alimente de bază, consum de electricitate casnică, etc.); apoi, la nivel mai general, prin economie, tehnică, informație și prin *capacitatea științifică generată de un sistem de învățământ corespunzător*. Evident, în sfera civilizației intră și serviciile fundamentale: comunicațiile, transporturile, etc. și nu în ultimul rând multitudinea de instituții democratice derivate din regimul constituțional care stă la baza unei societăți bazate pe regula legii.

România, aspirantă la aderarea în UE, va fi obligată de această uniune, printre altele, SĂ ÎNCEAPĂ transformarea calitativă a sistemului ei de educație, învățământ și cercetare prin alocarea unui buget corespunzător în primul rând, a unor salarii decente. Singura soluție este ca școala să devină o PRIORITATE DE STAT, așa cum aceasta a fost impusă de ctitorii învățământului României moderne: Spiru Haret – la începutul secolului 20 și C. Angelescu – între cele două războaie mondiale.

C. Angelescu, ca Ministru al Învățământului nu se sfia să provoace permanent crize de guvern prin amenințarea cu demisia dacă nu i se onorau sumele solicitate de la bugetul de stat pentru dezvoltarea școlii românești. (v. C. Argetoianu, “Însemnări zilnice”, vol. I, 1935-1936, ediție îngrijită de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 1998; pag.17 ș.a.).

România a avut până în 1948 un învățământ competitiv, de calitate, aliniat la standardele occidentale și apreciat ca atare.

Prima universitate de tip European din țara noastră a fost înființată în 1860 la Iași de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Legea pentru organizarea învățământului universitar (publicată în Monitorul Oficial nr. 96 din 22 aprilie 1932, pag. 2715) stipula încă de la articolul 1 că “învățământul universitar se predă în Universitatea din București, Iași, Cluj, Cernăuți și Facultatea de drept ”Regele Carol al II-lea” din Oradea, care depinde de Universitatea din București”. Din păcate asistăm astăzi, în pofida declarațiilor oficiale bombastice, la decăderea în ansamblu a CALITĂȚII școlii românești (cf. P.T.Frangopol, “Criză și reformă în învățământul românesc”. Cum arată școala astăzi așa va arăta țara mâine (I), **aldine**, 22 aprilie 2000). În fiecare an absolvenții învățământului preuniversitar și universitar sunt mai slab pregătiți. Se constată, se discută situația dramatică, dar nu se întreprinde nimic la nivel de detalii (adică al școlii), nu al principiilor (deci al ordinelor pentru înfăptuirea reformei “acum” a actualei echipe a MEN). Crește abandonul școlar (conform datelor oficiale ale MEN); de exemplu, peste 32% dintre copiii de peste 14 ani nu mai frecventează școala (România liberă, 13 iunie 2000, pag. 8).

Iar calitatea reformei MEN a mai primit o palmă la recentul examen de **capacitate la nivel național**, ale cărui subiecte au fost transmise prin TV și Radio. Autorii subiectului cu numărul 5 la proba de limba și literatură română au dat fragmentul literar din “Vizita”de I.L.Caragiale, drept fragment din schița “Domnul Goe”a aceluiași autor !!(cf. Adevărul, 20 iunie 2000, pag. 1.) Deci un subiect cu greșeli, elaborat de profesori pe parcursul unui an de zile. Aici nu este vorba de o greșală scuzabilă, ci de un lucru grav și anume:superficialitatea, lipsa calității și probității profesionale în echipa MEN. În plus se constată o permanentă lipsă de seriozitate (caracteristica echipei MEN ?) prin ușurința cu care apar greșelile la subiecte de examen național la toate nivelele de examene în 2000 și în anii trecuți.

Să fim bine înțeleși, situațiile menționate mai sus nu constituie numai probleme rezultate din imposibilități financiare (reale !) sau de natură socială, cum fals le acreditează oficial echipa MEN, ci ele reprezintă în primul rând o problemă de structuri, de lipsa unei politici consecvente în această direcție a tuturor guvernelor post-decembriste în general și a miniștrilor învățământului în special.

Acești miniștri, împreună cu o parte importantă a corpului didactic, nu numai că nu și-au îndeplinit cu destulă competență obligațiile profesionale față de ȚARĂ, dar au dovedit și o lipsă elementară de adaptare permanentă a învățământului la schimbările rapide și continue ale societății.

Am ajuns la situația incredibilă să ne prefacem că facem școală, că se face reformă, când realitatea detaliilor la nivelul școlii demonstrează contrariul. Banul public alocat învățământului este cheltuit -și nu de puține ori risipit- fără a exista tot public un control, o evaluare a calității școlii românești, care să fie cunoscută de către toți contribuabilii.

Trebuie să se înțeleagă odată pentru totdeauna că o reformă a învățământului -am mai afirmat-o- este o sarcină herculeană, care trebuia începută. Ea poate să dureze 10-15 ani, dar nu se poate face cu oricine și oricum. În afara investițiilor - element fundamental-, fără învățători, profesori și universitari de calitate, cu suflet și dragoste, cu o moralitate față de meseria și elevii lor, această reformă "acum", începută în 1998 de actuala echipă a MEN, poate să însemne de acum un mare zero!

Să încercăm să descifrăm câteva din multiplele cauze care au generat situația actuală a crizei calității din învățământul românesc.

Epopeea neagră și sechelele „roșii” ale învățământului românesc (1948-2000)

Înainte de a încerca să vedem ce ar trebui făcut ca școala românească să redevină competitivă, nu trebuie să uităm sau să neglijăm unele realități impuse de dictatura comunistă (1948-1989) sau de clasa politică neo- sau post-comunistă (1990-2000).

Una din cele mai grele lovituri ce i-au fost aplicate învățământului nostru a fost "*reforma comunistă din 1948*".

Prin această reformă s-a dorit, printre altele, promovarea spre funcții de conducere a unor elemente ascultătoare și devotate noului regim, dotarea acestora cu diplome (evident fără acoperire), bararea drumului spre învățământul superior unor categorii de cetățeni, care datorită originii sociale erau considerați „dușmani de clasă”, bagatelizarea învățământului liceal. Trebuia dezvoltată prioritatea muncii fizice, nu a celei intelectuale pe care o conferea școala în urma unui lung proces de instruire. După 1990 nu s-a auzit același slogan ? „noi muncim, nu gândim”... (și s-a ajuns astăzi la realitatea care a fost negată cu încrâncenare: pentru ca lucrătorii și tehnicienii să poată munci în societatea informațională, trebuie să gândească și să creeze noul în știință și tehnologie adevărata elită intelectuală).

Dar cum s-a putut ajunge la mentalitatea retrogradă de a incrimina munca intelectuală ?

Prin înființarea *liceelor muncitorești* cu o durată de... 2 ani, având absolvite 7 clase (cu derogare se putea porni și cu 5 sau 4). Unii dintre „beneficiarii” acestor studii au devenit demnitari cu funcții mari (chiar președinte al țării și „savanta” sa soție).

Pentru a-l putea face ministru al agriculturii pe (celebrul) Romulus Zăroni, Petru Groza a emis o Hotărâre de Guvern prin care se stipula:”toți cei care au școala profesională agricolă și 8 ani vechime primesc diplomă de ...inginer agronom !” Legile de atunci pretindeau ca ministrul agriculturii să fie inginer agronom. După numirea lui Zăroni, ordinul s-a abrogat.

Absolvenții ”liceelor muncitorești” au avut dreptul să se înscrie la universitate (fără admitere !) la celebrele “cursuri paralele” ale diferitelor facultăți în cadrul Institutelor Politehnice. Mai mult decât atât, unii aveau la bază doar 4 clase primare (nici măcar liceele muncitorești !). Li se făceau cursuri separate (pe înțelesul lor !), “paralele” față de cursurile normale pentru cei intrați pe baza concursurilor de admitere. Seria mea de la Politehnică (1951-1956) a întâlnit acești paraleliști, muncitori scoși din producție, la cursuri comune (la

început – marxism; apoi am fost complet separați fiindcă se vedea că ei nu știau nici să scrie și nu puteau înțelege noțiunile care se predau). Paraleliștii aveau prioritate în căminele studențești unde li se dădeau locurile cele mai bune, și își primeau salariile lor integrale pe toată durata anilor de facultate. Ce au putut să înțeleagă sau să asimileze nu mai are rost să comentăm... Dar dintre aceștia au fost recrutați cu prioritate conducătorii industriei, economiei și activității politice românești, ai învățământului superior. Ei erau absolvenți doar cu diplome, în schimb erau executanți docili și obedienți ai dictaturii comuniste. Știu că astfel de absolvenți de licee muncitorești au fost introduși direct, fără examene, și la cursurile de zi ale facultăților de medicină, litere, fizică, chimie ș.a. (Unii au devenit “reputați” profesori universitari. În funcție și cu putere de decizie și astăzi !!). Ulterior au fost denumiți “în argou” *ingineri sau licențiați ”pe puncte”* ca să poată fi diferențiați în dezbaterile problemelor care cereau competență profesională. Ceea ce am constatat ulterior: majoritatea “ajunși” în funcții au ...divorțat ! Erau “dom’ inginer”, etc., iar soțiile lor nu aveau instruire ”superioară” ca a lor. ”No comment” privind acest tip de morală comunistă.

Acest tip de obediență via cadre muncitorești “cu pregătire superioară” a evoluat ulterior prin dezvoltarea categoriilor de activiști politici PCR, UASCR, etc. recrutați din rândul dascălilor oportuniști care vedeau în această formă de activitate politică singurul mod de promovare datorită performanțelor lor slabe sau mediocre. Altfel spus, să-și dea un lustru licenței sau diplomei de inginer. Lustru care a rămas și uneori, astăzi s-a uitat cum a fost dobândit de titularii unor posturi universitare.

În învățământul liceal de toate gradele, numărul cadrelor didactice era ridicat, și cum în marea lor majoritate dascălii nu puteau fi controlați (pentru 3 județe exista un singur revizor școlar !) S-a trecut la *reforma îndrumării* și a controlului. În fiecare raion a luat ființă SECȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI CULTURĂ, cu șef, inspectori, etc. A fost introdusă *asistența la oră*, o activitate malignă al cărei principal scop era (inițial) verificare “pregătirii politice” a dascălului și politizarea lecției.

Apoi, când procentul de promovabilitate crescuse (ca și în învățământul superior) era controlată și pregătirea profesională. Directorii, adjuncții acestora, inspectorii, activiștii, etc. toți controlau și dădeau indicații. Rezultatul acestei “febrile” activități de “educație” era concretizat în performanțele obținute de școlari și studenți. S-a creat și perpetuat o castă de activiști și o categorie de sclavi care trebuiau să muncească și niciodată nu puteau trece în casta activiștilor. Dacă procentul elevilor foarte buni era aproximativ același cu al celor slabi, acesta din urmă s-a mărit cam de 5 ori până astăzi când se păstrează aceeași formă de organizare (Inspectorat județean de învățământ, câțiva inspectori de specialitate, iar în MEN, MCT, etc. întâlnim cu prioritate în „comitete” și ”comiții” vechi activiști politici.

Apare evident că această situație dovedește *ineficacitatea sistemului de organizare. Întotdeauna cu aceleași mijloace, în aceleași structuri se obțin aceleași rezultate.*

„Trebuie amintit că profesorii de liceu erau în toate localitățile țării personalități mai respectate în oraș decât comandanții de unități, magistrații, marii avocați. Aceasta prin faptul că aveau ținută, că își făceau datoria și că aveau în mintea lor ideea de a fi modele care să reprezinte pentru elevi un îndreptar în viață...Îmi aduc aminte de profesorii de liceu ca de niște personalități aproape tot atât de mari ca și profesorii pe care i-am avut în universități. Aici este punctul nevralgic al educației noastre de astăzi și efectele nefaste ale comunismului. Comunismul a introdus o degradare a învățământului, o subordonare a lui față de partid și corupția care nu exista în școala de altă dată”. (Interviu cu C.Bălăceanu-Stolnici, membru de onoare al Academiei Române, “Factorul principal în educație era familia”, în suplimentul nr. 109 al Revistei 22, 30 mai-5 iunie 2000 pag.III). Nu de mult am rămas siderat să aud la o emisiune TV părerea unui școlar despre învățătoarea lui:”este sărăcăcios îmbrăcată”. Deci, datorită salariilor mizere ale corpului didactic s-a ajuns printr-o politică subtilă la minimalizarea carierei de dascăl, bagatelizarea școlii care nu-ți poate oferi material nimic, nici măcar posibilitatea achiziționării unei îmbrăcămînți decente.

Universitatea românească a fost golită prin “purificare”, “comprimare” și nu în ultimul rând prin exterminare fizică de corpul ei profesoral de elită de certă reputație internațională, valori ale neamului românesc, patrioți prin fapte absolut deosebite, de către “comisii de epurare” formate din cadre didactice cu opțiuni clare de stânga și de oportuniștii momentului. Acuzele erau dintre cele mai diverse, ele plecau de la răfuieli personale, intime și includeau: convingerile filosofice (cazul celebru al lui Lucian Blaga), criteriul politic, etichetarea din oficiu de ”fascist”, cu simpatii legionare sau ne semnarea memoriului adresat de un grup de intelectuali Mareșalului Antonescu pentru a înceta războiul din est, etc. Aceste epurări în masă au fost conjugate cu politizarea și ideologizarea învățământului, purificarea bibliotecilor, supravegherea studenților și cadrelor didactice, controlul publicațiilor străine tot mai rare și a corespondenței, instaurarea unui climat de suspiciune și delațiune, reducerea la minimum a investițiilor pentru informare și cercetare, limitarea drastică a schimburilor de publicații și colaborări cu Vestul, scoaterea limbilor moderne (cf. Vasile Iancu, Decapitarea elitei intelectuale; Bolșevizarea învățământului superior românesc. I-IV. România liberă, 27.10.1994, pag. 2; România liberă, 8.11.1994, pag.2, etc.).

Din fericire, această ofensivă nu a avut în totalitate efectele așteptate – crearea omului nou “homo sovieticus”. În această perioadă neagră a totalitarismului comunist românesc au existat numeroși universitari de mare cultură și anvergură științifică internațională, care prin personalitatea lor au impus o ținută europeană disciplinelor pe care le-au predat. Personalitatea lor a constituit un model pentru studenții și colaboratorii lor. Prin probitatea lor profesională și atașamentul față de școală au constituit elemente salvatoare ale învățământului românesc până în 1989. S-a discutat mult în sens reparator despre acești salvatori ai culturii române, în special de către umaniști, spre cinstea lor, care au neglijat oportunismul acestora vis-a-vis de regimul comunist, față de serviciile pe care le-au adus păstrării unei continuități a culturii, civilizației și școlii românești, de exemplu cazurile Mihai Ralea, G. Călinescu, T. Vianu, ș.a. În științele exacte aș aminti doi întemeietori de școli românești moderne: în matematică – Simion Stoilow și Chimie Fizică – I.G. Murgulescu. În amintirea lor, Institutele de profil ale Academiei Române de astăzi poartă numele lor pentru a cinsti contribuția lor fundamentală la progresul învățământului și cercetării românești. Ambii au avut convingeri politice și filosofice de stânga din tinerețe, dinainte de 1940, dar aceasta nu i-a oprit să promoveze calitatea și valoarea în școala românească, prin exemplul lor personal, ca veritabili oameni de știință cunoscuți și respectați în toată lumea.

Reforma lui Murgulescu

Puțini pot realiza astăzi ce însemna în anii 1950-1960 să ai curajul, dar să și reușești, să schimbi în plină maree comunistă efectele dezastruoase ale reformelor de sorginte sovietică ce ne condamnau la înapoiere și barbarie.

Ei bine, acest lucru i-a reușit profesorului Ilie G. Murgulescu (1902-1991) absolvent al Facultății de Științe al Universității din Cluj, unde și-a susținut doctoratul. Pregătirea profesională a continuat-o la institutele de Chimie Fizică ale Universităților din Leipzig și Jena din Germania (1932-1934). Rector al Institutului Politehnic din Timișoara (1947-1949), al Universității din București (1949-1950), a fost și Președinte al Academiei Române (1963-1966).

În calitate de Ministru al Învățământului (1954-1956 și 1959-1963), ca om atașat școlii românești prin tot ceea ce a făcut pozitiv, i-a convins pe mai marii comuniști ai vremii că învățământul românesc după reforma din 1948 al lui Vasilichi mergea foarte prost. Nu a putut salva miile de dascăli epurați și închiși, dar: a. a anulat “desiletca” rusească (învățământ de 10 clase); b. a reînființat liceele reale și umaniste de 11 și apoi de 12 ani; c. a reintrodus bacalaureatul european foarte serios cu 7 discipline orale într-o zi, cu comisii în bună parte străine de locul unde avea loc examenul; d. a eliminat hegemonia limbii ruse și a introdus limbile moderne (franceza, engleza); e. a desființat SISTEMUL INUMAN DE ADMITERE la

facultate pe bază de origine socială; f. a introdus bursele de regiuni administrative sau de fabrici, pe locuri suplimentare față de cele aprobate prin plan de minister (pe criterii de merit personal și al unui principiu omul și locul, care să nu fie furat sau anulat); g. a întărit competiția profesională în școli și facultăți, unde numai cei mai merituoși primeau burse; h. a reintrodus limba latină (el însuși un iubitor al ei și al poeziei antice).

Această reformă a lui Murgulescu, care a dovedit calități deosebite de manager al școlii și științei românești s-a bazat pe folosirea și respectarea valorilor românești, pe experiența acestora, ca și pe tradiția înaintașilor S. Haret și C. Angelescu, al căror continuator demn a fost.

A făcut tot ce a putut ca să cuprindă în procesul de învățământ pe toți copiii țării și *a studiat toată legislația învățământului din 1864 – la zi*, ca un veritabil om de știință ce era. Ca și S. Haret controla personal și se lupta să promoveze elitele din rândul tinerilor.

Obișnuia să spună că „cel ce nu lucrează (cercetează) în domeniul ce și l-a ales, niciodată nu va fi un cadru didactic de calitate”.

Experimentele de dezvoltare ale reformei sale, ca om de știință, le făcea pe arii limitate. În caz pozitiv, le dezvolta la nivel național. Această reformă a lui Murgulescu a funcționat excelent până la începutul anilor '70 constituind un reviriment al învățământului românesc. După această dată, Murgulescu a fost pensionat forțat, urmare solicitării sale de a avea „protecția Marii Adunări Naționale” când a cerut în plen rectificarea legii CNST, iar Ceaușescu a introdus cele 4 discipline nefaste marxist-leniniste, ce se repetau obsedant la fiecare ciclu de învățământ școlar: materialism dialectic și istoric, socialism științific, economie politică, istoria PCR.

Am ținut să readuc în memoria noastră câteva elemente esențiale ale reformei lui “nea Ilie” –cum i se spunea de către elevii și admiratorii săi-, care a realiniat învățământul românesc la cel de tip european, de inspirație franceză, introdus de S. Haret și C. Angelescu.

De la lector...la rector

Una dintre multiplele cauze privind regresul calitativ al universității românești, adusă în destule cazuri la nivel de cursuri post-liceale, este și pregătirea necorespunzătoare a universitarilor promovați la trepte superioare până la profesor fără a ține cont de criteriile calitative de evaluare internaționale ale UE. Până astăzi aceste criterii –cu mici excepții- sunt cunoscute dar nu aplicate, mai ales în domeniul științelor umaniste. Disciplinele politice menționate mai înainte, devenite obligatorii în învățământul românesc au necesitat formarea a mii, zeci de mii de „specialiști” în facultățile de filosofie și la celebra academie de cadre a PCR, „Ștefan Gheorghiu”. Aceștia constituiau un corp didactic compact, care avea un statut și puteri speciale pentru crearea „omului nou”. De exemplu: un strălucit matematician, chimist, medic, etc. care nu putea „digeră” doctrina comunistă era pur și simplu stopat de la orice fel de promovare profesională dacă nu trecea de examenul-barieră de marxism. Fără drept de apel.

La această pletoară de „filosofi marxiști” se adaugă și mulțimea dascălilor de alte specialități, cu o pregătire profesională slabă sau mediocră, dintre care s-au recrutat activiștii salariați (PCR, UTC, Sindicat). La categoria de mai sus de activiști salariați se adăuga și marea categorie a activiștilor nesalariați, cu norma de bază în învățământ. În acest fel, s-a creat în școala românească o dublă ierarhie: a. cei care, deși excelenți profesioniști, recunoscuți unanim de breaslă în țară și peste hotare, erau stopați în promovarea profesională datorită criteriilor politice și b. aceia care, activiști PCR fiind, promovau ușor având drept singur criteriu de apreciere a individului originea socială și atașamentul său față de PCR. Să recunoaștem că un procentaj mic dintre aceștia aveau o pregătire profesională foarte bună; procentul acestora spre 1989 începuse să crească datorită și criteriului de selecție valoric, care începuse să funcționeze mai corect.

Altfel spus, avansarea numai prin politică a fost unul dintre cei mai periculoși viruși care au lovit învățământul românesc.

Lumea universitară, înainte vreme la noi, ca și în toate țările civilizate, era un teritoriu autonom al celor aleși, al unei elite promovate numai pe criteriul valorii.

Datorită comunismului, au fost promovați cu obraznicie și tupeu tot felul de nechemați și impostori, care prin lipsa dimensiunii intelectuale și absența oricărei fibre morale, au împiedicat orice expresie de gândire deschisă, reformatoare și s-au aliniat la domnia disprețului față de lege și drepturi umane.

Această categorie de activiști, în 1990, printr-o hotărâre de guvern, au fost promovați de la posturile de lector universitar (unde i-a găsit hotărârea) direct la postul de profesor universitar, sărind peste treapta de conferențiar care cerea ani mulți și grei de muncă și perfecționare. Motivația: din 1974 nu se făcuseră practic promovări. Apelurile la răbdare pentru o corectă evaluare a promovărilor, care cerea timp, nu au folosit la nimic. Decizia era politică. Promovarea de la lector la profesor s-a făcut la grămadă. Că în această situație au fost și cazuri de promovări meritate, pe criterii profesionale, a unor lectori care fuseseră pe nedrept stopați, nimeni nu contestă. Astăzi, universitatea românească plătește un tribut greu acestei promovări politice, nu pe criterii de calitate și valoare. Unii dintre acești lectori promovați profesori au ajuns rectori ai celor trei mari universități ai României: București, Iași și Cluj și și-au revendicat cu nonșalanță calitatea de mari profesori, cercetători și oameni de știință. Nimeni încă nu le-a verificat această valoare după criteriile UE internaționale, nu după criterii de algoritm politic indigen. Mai este timp...

Interesant este faptul că activitatea profesională a unora a explodat după ce au fost promovați fără evaluarea academică menționată. Li s-a dat posibilitatea să-și creeze colective mari, au pus pe cei tineri să lucreze pentru ei, pentru gloria lor științifică. Elita tinerilor capabili, cărora li s-au refuzat promovări, i-a părăsit, au emigrat și fiindcă acești foști lectori nu i-a lăsat să se **dezvolte** în țara lor. Interesant: gălăgia cea mai mare despre exodul creerelor o fac acești foști lectori care barează și astăzi promovarea tinerilor valoroși. Fără comentarii. *Până nu se va face o reformă a oamenilor în sensul promovării numai prin calitate și valoare, actuala reformă nu va avea nici un rezultat. Pe termen lung, această ignorare a competenței conduce la pierderea respectului față de valoare, față de munca bine făcută, fără de care nu se poate concepe societatea civilizată a secolului 21. Chiar nu vrem să ne integrăm în societatea viitorului până ce nu ies din scenă fiziologic vechii activiști PCR ai secolului 20 ?*

Dezvoltarea explozivă a numărului universităților după 1990

Acum câțiva ani, o prestigioasă revistă din Marea Britanie publica un articol despre universitățile din România, ale cărei observații sunt actuale și astăzi (*Uncontrolled University boom*, Nature, vol. 372, 15.12.1994, pag.606). Se sublinia printre altele, în afara promovărilor de la lector amintite mai sus, inexistența unei baze proprii de cercetare pentru fiecare universitate. Astfel, universitățile românești nu erau nici atunci, în 1994 (cum nu sunt nici astăzi!) universități de tip Humboldtian în accepția europeană a acestei instituții academice. Investiții de dezvoltare a cercetării de la bugetul MEN sunt doar deziderate teoretice după 1990. Fondurile simbolice de stimulare alocate printr-un împrumut la Banca Mondială via Consiliul Național al Cercetării Științifice al Învățământului superior CNCSIS sunt un început și *modul de alocare* a acestora merită o dezbatere separată.

Dezvoltarea înfloritoare ("boom") a universităților particulare aprobate de guvern și parlament încă din 1990 pentru a suplini refuzul clasei politice de a aloca fonduri pentru dezvoltarea învățământului românesc de stat au căpătat un caracter necontrolat, afirma autorul articolului, iar calitatea corpului didactic și a cursurilor ținute de acesta era considerată chestionabilă.

Astăzi la 53 universități de stat sunt cca. 122 universități particulare, ceea ce ne clasează prima în Europa ! ca țara cu cele mai multe universități private.(Adevărul, 28 iunie 2000, pag. 7). CNEEA a aprobat înființarea de universități fără verificarea celor mai elementare cerințe internaționale. Comentariile sunt de prisos.

În toamna anului 2000, citim în *Adevărul* din 17.06.a.c. că *MEN va începe ...desființarea universităților de stat care nu corespund unor condiții obligatorii necesare funcționării* (de calitate ? întrebarea mea, PTF). Deci au fost înființate universități ca să propunem ulterior, după câțiva ani de funcționare și irosirea banului public – desființarea lor !! Ciudată reformă a învățământului !

În plus, nu se spune nimic despre o evaluare, o controlare a universităților particulare, unde întâlnim foarte des și aberații de genul ca un profesor să aibe până la 6 norme didactice. Totul pentru bani ! Calitatea cursurilor, a actului educațional, acestea sunt deziderate expuse numai în paginile de publicitate din ziare. Poate fotografia de publicitate, care apare des în paginile *Adevărului*, de exemplu, cel din 15.06.a.c., pag.9, în care Ministrul Marga este alături de rectorul universității particulare „D. Cantemir” din București, la tăierea panglicii de inaugurare, să constuie un gir al calității ? Să vezi și să nu crezi !

O țară de avocați și de contabili ?

În 1995, România avea 148 studenți la 100.000 locuitori, iar astăzi are 2000 studenți la 100.000 locuitori, declara în 15.06. a.c. la o conferință de presă a MEN, Dl Ministru A. Marga (Adevărul, 17.06.2000, pag.12).

Creșterea numărului de studenți se datorește în exclusivitate universităților particulare și s-a urmărit realizarea prin orice mijloace a unui indicator european privind numărul de studenți la 100.000 locuitori. Cât privește importanța existenței unei armonizări a specialităților necesare economiei și societății românești a secolului 21, așa cum rezultă din cifre, nu este în atenția reformei calitative promovată de MEN. Un singur exemplu edificator: facultățile din România pregătesc anual 20.000 de posibili avocați declara într-un interviu avocatul Radu Gheorghe, decanul baroului de avocați Maramureș. Această producție trebuie raportată la un număr de cca. 9.000 de avocați cu drept de exercițiu. Tinerii absolvenți ai facultăților de științe juridice se văd astfel în imposibilitatea găsirii unui loc de muncă adecvat pregătirii lor. Se poate afirma că învață la stat sau își plătesc studiile la universități particulare pentru a ajunge șomeri cu diplomă (revista lunară *NOI*, Baia Mare, nr.3, mai 2000, pag.7). Radio România Actualități, din 24.06.2000 estima la 11000 numărul avocaților în prezent, față de 2300 în 1990.

Se poate extrapola și pentru contabili aceiași situație.

Merită a sublinia aici că științele economice au ajuns la un mare grad de modelare, de matematizare. Laureții anuali ai Premiului Nobel pentru Economie sunt în majoritatea lor matematicieni, fizicieni, informaticieni. Se face o pregătire matematică superioară, deci se dezvoltă o gândire logică zecilor de mii de economiști români care absolvă anual studiile superioare la zecile de facultăți de profil de pe tot cuprinsul României ? După programele promovate de reforma pre-universitară și universitară, impuse după principii totalitare, egalitariste, de către actuala echipă a MEN, se pare că nu.

Profesorul universitar

Îndemnul lui Socrate *cunoaște-te pe tine însuși* rămâne și astăzi în condițiile tranziției noastre un etern deziderat. După părerea mea, marea majoritate a profesorilor din România nu răspund problemelor studenților, a dorinței lor de calificare superioară. Profesorii s-au constituit ca o clasă politică ce întoarce spatele tinerilor studenți. Sunt distanți față de aceștia și problemele lor de calificare profesională, în cea mai mare parte nu-i interesează. Nu intrăm în amănunte. Câtă diferență față de universitățile din Vest, față de un curs ales liber de către

studenți (din mai multe cursuri echivalente opționale), care înseamnă nu numai salariul profesorului dar și viabilitatea contractului său cu universitatea reînnoit la 2-3 ani de zile. Profesorul nu are locul asigurat pe viață ca în România. Continuitatea contractului este condiționată de calitatea activității de cercetare și -foarte important- de votul secret al studenților înscriși la cursuri, care dau note la un chestionar al facultății ce este definitiv pentru calitatea cursului predat. Acest chestionar elaborat de facultate, secret pentru profesor, este completat obligatoriu de studenți și stocat la un birou special al universității, care evaluează calitatea actului de educație direct prin beneficiarul care plătește: studentul ! Rezultatele anchetei se aduc la cunoștința Profesorului la reînnoirea sau anularea contractului cu universitatea. Deci, o economie de piață, un interes reciproc. La noi, slaba pregătire profesională a absolvenților duce la creșterea efortului financiar al statului. Circa 25.000 locuri pentru absolvenți au rămas vacante fiindcă patronii sunt exigenți. La târgul de job-uri din 31.03.2000 au fost făcute doar 10% angajări din totalul de job-uri disponibile. Explicația: slaba calificare a șomerilor licențiați universitari, care nu au beneficiat de un climat profesional adecvat. Într-un articol din una din cele mai respectate reviste științifice din lume care apare în SUA, *Science*, (pag. 993, 1981) intitulat *Minți pregătite*, se reliefează câteva calități indispensabile ale unui profesor:

Facultățile universităților știu bine că predarea și cercetarea sunt strâns întrepătrunse. Profesorul care încetează de a face cercetare în mod obișnuit, încetează de a mai fi activ din punct de vedere intelectual și deci de a mai fi un profesor efectiv...., studenții pentru a atinge cele mai bune rezultate trebuie să treacă printr-un climat intelectual superior, stimulat, emoționant. Ori, o parte esențială trebuie să provină de la profesori, care constituie vibrația intelectuală. În afară de aceasta, studenții în știință și inginerie pot fi adecvat pregătiți numai dacă au acces la echipamente de calitate pe care le vor utiliza când vor fi angajați undeva.

La noi, criteriile de promovare la lector, conferențiar, profesor încep să fie dure, dar departe de cele din UE, SUA și Japonia, doar la științele exacte, care sunt și cele mai defavorizate nu numai din punct de vedere financiar după 1989. La disciplinele umaniste, larghețea și criteriile autohtone (cărți din cărți, lucrări la conferințe nesemnificative, lucrări apărute în publicații obscure provinciale, etc.) ne situează la coada criteriilor de performanță științifică ale Europei, dar UE va obliga curând și pe umaniști să-și adapteze criteriile de evaluare și promovare după normele ei.

Neevaluarea până astăzi a profesorilor în funcție, prezența în proporție de masă a unor non-valori în universități, dar care au putere de decizie în universitățile lor, în comisiile de acreditare ale Parlamentului pentru noi universități și alte diferite comitete ale MEN sunt bine cunoscute, dar ignorate. Devine evident că stăm prost nu numai la capitolul calitate, ci și la cel al cinstei. De jos și până sus ierarhizarea nu se face pe criteriul muncii și al valorii, acest fapt dăunând învâlmântului românesc în ansamblu.

“Calitatea” specialiștilor din umbră

Puzderia de consilii consultative ale MEN, atât pe curriculae cât și pe finanțare, cercetare, acreditare (sau discreditare ?) au fost înființate pentru a asigura o coerență a reformei amorsate.

Cu toate că în mare, compoziția acestor consilii nu s-a schimbat (de ce?), ele fiind *asortate* în pozițiile decizionale aproape numai de bine-cunoscuți foști-activiști PCR, UASCR, etc. rezultatele care se văd ale acestora sunt inverse față de ceea ce se aștepta de la ele: compatibilizare, modernizare, creșterea performanței medii –care există dar încă lipsește cu desăvârșire-, etc., etc.

De ce până astăzi nici un domn Ministru post Decembrist nu și-a permis să analizeze în profunzime activitatea acestor comisii și să treacă la eficientizarea lor ? Se impunea de mult o infuzie de tineri până în 35-40 ani care să schimbe atât mentalitatea cât și morala acestor onorabile și venerabile comisii.

S-a creat o inamovibilitate de funcții care se rotesc sau nu se rotesc, ca de exemplu la CNCIS, la Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS), staff-ul PHARE, Consiliul Național pentru Evaluare și Acreditare (CNEA), ș.a., care se poate demonstra oricând că *NU acreditează* calitatea valorii în contradicție cu normele acceptate de UE. Cine răspunde de această stagnare structurală? dar de risipirea banilor publici în condițiile unor bugete anuale de austeritate?

Se pare că anumite personaje au devenit *senatori de drept* în a consilia toți miniștrii învățământului post-decembriști cum să facă reforma învățământului...

Numele lor este bine cunoscut, dar nu este important pentru economia de spațiu a acestui articol. Suficiența acestora și mai ales activitatea lor politică înainte de 1989 și cea *academică* actuală, rolul lor malefic în deteriorarea învățământului românesc de toate gradele nu este stopat.

Cui prodest ?

Slaba implicare a comisiilor de învățământ ale Senatului și Camerei Deputaților este suspectă. Acest dezinteres nu se înscrie nici măcar în abc-ul unui joc politic, fiind vorba de principiile care trebuie să guverneze dezvoltarea calitativă a învățământului și cercetării românești, lăsate în cădere liberă.

Ideea metodei Foltuțiu ignorată de MEN, dar în atenția UE

La cea de a 4-a Conferință a Miniștrilor Europeni ai Educației din 35 de state, care a avut loc la București în zilele de 19 și 20 iunie 2000, cu tema "Coeziunea socială și calitatea" s-a discutat și problema îmbunătățirii calității procesului educațional, rolul noilor tehnologii (calculatorul, internetul, etc.) în procesul de dezvoltare a calității. Portugalia, care a deținut până la 1 iulie 2000 șefia UE, prin vocea Ministrului său al Educației, Dl. Guillaume d'Oliveira Martins a subliniat clar că printre concluziile recente conferințe a șefilor de state și de guverne din UE, care a avut loc la Lisabona "**educația este prima prioritate europeană**". (Aida Dănăilă, România liberă, 20 iunie 2000, pag. 11 și idem 21.06.2000, pag. 6).

Surprinde neplăcut și este absolut de neînțeles ignorarea de către MEN a metodei Profesorului de matematică din Arad, Ulpiu Timotei Foltuțiu, care vizează exact ceea ce Conferința de la București sugerează țărilor europene -deci și României- *verificarea cu mijloacele informaționale a aprecierii calității învățământului*. Această metodă a fost deja aplicată până în 1997 în județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Alba cu rezultate excelente, dar a fost stopată după 1998 și ignorată de actuala echipă MEN (conform scrisorii către Dl. Ministru Marga adresată public de Prof. Foltuțiu prin Revista 22 din 24-30 august 1999, pag. 2).

Ce înseamnă *calitate* în învățământul liceal și cum se poate ea măsura ?

Trebuie constatat cu părere de rău că între actualele elemente cu care se jonglează în pedagogia de astăzi de către echipa MEN nu se găsește nici unul care să permită concretizarea naturii calității. Ori măsurarea cere *compararea* cu o altă mărime de aceeași natură cu ea (calitatea) numită unitate de măsură. Neștiind care este natura calității nu îi putem determina nici natura unității de măsură.

Dacă însă s-ar folosi elementele de informatizare pe care le tot propune Prof. Foltuțiu MEN, s-ar putea cel puțin evalua gradul apropierii de un țel, calitatea, care este posibil de atins.

Datele obținute din analiza rezultatelor din cele 4 județe menționate au condus la stabilirea unui *coeficient de insucces instrucțional* (C.I.I.) despre care NIMENI din MEN nu dorește să știe nimic, deși nu sunt de făcut nici un fel de calcule. Toate aceste date sunt incluse în programul (softul) Foltuțiu, care s-ar putea constitui într-un veritabil instrument de apreciere a calității învățământului preuniversitar. C.I.I. poate fi determinat pentru fiecare materie și școală din toate județele țării. Analiza C.I.I. la nivelul României reprezintă o

strategie ce s-ar impune a fi aplicată de către MEN pentru creșterea eficienței învățământului în ansamblu sau pentru o materie sau alta.

S-ar putea răspunde astfel imediat recentei conferințe a Miniștrilor Educației din țările UE cu rezultate imediate dintre cele mai bune, cu posibilități de aplicare și în alte țări din UE, metoda fiind originală.

Calitatea și inteligența unei universități

La Conferința Rectorilor Europeni, care a avut loc la Lisabona între 22-23 iunie 2000, Prof. T. Braun (absolvent al Facultății de Chimie al Universității din Cluj-Napoca, fost cercetător la IFA-Măgurele, în prezent Directorul Institutului de Politica Științei și Scientometrie din Budapesta) a ținut -în plen- o conferință invitată despre metodele scientometrice, singurele până astăzi recunoscute și atestate internațional, privind evaluarea activității științifice. A participat și o delegație numeroasă reprezentând diferite Universități din țara noastră. Interesant este că, probabil obligați de UE și după Lisabona, MEN se va trezi din letargia auto-impusă de a amâna la calendele grecești introducerea și impunerea în învățământul și cercetarea românească a metodelor scientometrice de evaluare calitativă a Universităților și universitarilor din țara noastră.

Două mese rotunde pe tema evaluării calității învățământului și cercetării românești prin metode scientometrice au fost organizate la Academia Română (20 mai 1998) și la Institutul Național de Informare și Documentare din București (22.02 1999), iar dezbaterile acestora au fost prezentate pe larg în **aldine** (P.T.Frangopol și Gheorghe Gussi, “Există o strategie națională pentru știință?”, **aldine**, 23.01.1999 și P.T.Frangopol, “Cine dorește ca România să devină o colonie tehnologică?” **aldine** 13.03.1999).

Reforma calitativă a Universității românești de aliniere la standardele internaționale se tot amână după 1989. De ce ?

În cadrul MEN, după decembrie 1989, nu a existat voința politică de a destrăma rețelele *profesorilor pe puncte* și a profesorilor foști activiști PCR notorii, ambele categorii non-valori profesionale recunoscute. Acestea au ajuns să conducă învățământul românesc. Dar mai ales să decidă până în prezent soarta vechilor și noilor universități ale țării. La recente alegeri universitare pentru următorii 4 ani nu în puține locuri au revenit aceleași personaje care conduceau și înainte de 1989 !! Este momentul să reamintim că mulți dintre acești foști profesori activiști politici au fost și membri activi ai Securității, așa cum a fost semnalat în articole seriale bazate pe documente cum ar fi cazul Universității de Medicină din Iași și a Universității “Al. I. Cuza din Iași”. După aceste seriale, publicate în România liberă acum câțiva ani, dezvoltările s-au întrerupt brusc deși se promisesea noi date despre Universități din București, Cluj, etc. De aceea, articolul *Securitatea - o amenințare la adresa securității naționale* (H.R.Patapievici, Revista 22, nr. 23, 6-12 iunie 2000, pag. 1) trebuie să ne pună serios pe gânduri și orice analiză a colapsului învățământului românesc de toate gradele trebuie să plece și de la o evaluare lucidă a calității profesionale și morale a profesorilor și apartenenței acestora la structurile fostei poliții politice. Altfel ne vom mira încă mult și bine de ce suntem ultimii în clasamentele performanțelor științifice și educaționale europene, de ce ne pleacă tinerii valoroși, care nu numai că nu sunt admiși în rețelele mafiotice universitare, dar *nu au* nici de la cine să învețe. Ei știu că majoritatea profesorilor lor nu sunt modele, ci anti-modele.

Într-un recent articol pus cu amabilitate la dispoziția noastră de Prof. T. Braun (Indicatori bibliometrici pentru evaluarea inteligenței universităților pe baza cantității literaturii științifice pe care o produc, *Scientometrics*, Elsevier, vol. 45, nr. 3, pag. 425-432, 1999) foarte sugestiv se compară procesul evaluării unei universități cu acela al diagnosticului medical stabilit de un doctor.

Figura 1. Se lasă spațiu pentru figură

Diagnosticul începe cu o examinare subiectivă a pacientului, care este urmată de prelevarea unor probe lichide (sânge, urină, etc.) care sunt apoi trimise la un laborator clinic pentru analiza cantitativă a unor componenți. Aceste rezultate se întorc la doctor, care bazat pe examinarea subiectivă și pe rezultatele analitice cantitative formulează un diagnostic și - dacă este necesar- prescrie o medicație corespunzătoare. În cazul evaluării unei universități, factorul de decizie începe cu o examinare calitativă a acesteia și în paralel a institutelor ei de cercetare, a *producției* universității (lucrări științifice, cărți, citarea acestora, etc.) și trimite toate aceste rezultate la unitatea de evaluare scientometrică. Aici se stabilesc indicatorii scientometrici care se bazează pe analiza statistică a frecvenței apariției citărilor articolelor publicate de către universitatea analizată în literatura științifică internațională; altfel spus, ce interes, ce noutate, ce impact au avut articolele respective. Aceste rezultate sunt trimise la factori de decizie care evaluează *starea de sănătate a universității* respective în termenii unor indicatori preciși, obiectivi, neinfluențați de experți. Acești indicatori stabilesc nu numai numărul articolelor publicate în periodice de vârf ale literaturii internaționale caracterizate prin așa-numitul *factor de impact*, ci și calitatea producției realizate într-o universitate, stabilind astfel în mod indirect inteligența universității.

Există cca. 3500 reviste științifice (dintre care numai 4 românești, toate de chimie !) considerate cele mai importante și prestigioase, alese din peste 100.000 reviste științifice din întreaga lume. Această selecție este considerată "curentul principal" (*mainstream*, în l. engleză) al literaturii științifice mondiale; revistele în cauză sunt analizate systematic -după criterii scientometrice riguroase- de către *Science Citation Index* (Indexul citărilor în știință) publicat de Institute for Scientific Information din Philadelphia, SUA. Cele 3500 reviste sunt cele mai citite și mai citate de specialiști, iar publicarea într-una dintre ele este considerată o garanție a calității unei lucrări științifice și a viitoarei circulații în lumea științifică. Restul revistelor până la 70.000 sunt considerate de mână a doua, parohiale, provinciale și produc numai cca 10% din producția științifică mondială. De menționat că în literatura științifică din curentul principal, nu publică oricine ce vrea, iar *acceptarea pentru publicare se face numai cu recomandarea unor experți* („peer review”), de regulă foarte severi care respectă standardele revistei, determinând și diferența între cotele de prestigiu (factor de impact) de care se bucură diferite reviste.

De exemplu, un articol publicat în Revista de Chimie-București va avea factorul de impact al revistei de 0,099, pe când DACĂ același articol ar fi publicat în alte reviste el ar fi cotate conform factorului de impact al acestora: Journal of Biological Chemistry 7,199; Science 24,386; Nature 28,833 ! Dacă aș afirma că la noi se atestază profesori universitari după cantitatea de articole publicate numai în reviste românești, necitite și neindexate de nimeni, care nu au nici o relevanță științifică și nici nu contează în viața științifică internațională, probabil aș fi etichetat în diverse feluri de către MEN; dar aceasta este cruda și reala situație de fapt. Se vorbește de ani de zile de o reformă universitară, care să favorizeze competența, calitatea, dar practic noi nu cunoaștem până astăzi nici o *acțiune punctuală* care să măsoare calitatea activității și cercetării universitare. Aceasta a fost făcută în țările Europei Centrale și de Est, cu excepția României (de ce ?) după normele UE, în primul rând cele scientometrice reamintite rectorilor din România și la Lisabona în iunie 2000. Deocamdată nimeni nu controlează pe nimeni în învățământul românesc lăsat în voia soartei, a unei subzistențe cotidiene (ne luăm sau nu ne luăm salariul ?). Din nefericire tineretul studios român de astăzi este în cea mai mare parte victima unor false valori didactice, dovadă că nu numai în finanțele românești, în economia românească, ci și în învățământ legea o fac vechile rețele.....

Petre T. Frangopol

28 iunie 2000

Mulțumesc colegilor care cu amabilitate mi-au pus la dispoziție diferite materiale pentru alcătuirea acestui nou dosar **aldine** al învățământului românesc: Prof. T. Braun –

Universitatea din Budapesta, Prof. H. Vais – Universitatea din Nottingham, Marea Britanie,
Acad. Prof. Victor Sahini – Universitatea din București, Prof. A. Cecal – Decanul Facultății
de Chimie, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași.